

Da bi človeštvo preživel
TRILOGIJA 'NEHAJTE SOVRAŽITI SVOJE OTROKE IN VNUKE' (2016)
 (Uredniki: Matjaž Mulej, Viktor Žakelj, Viljem Merhar, Anita Hrast, Branka Čagan)

zasl. prof. ddr. Matjaž Mulej
 IRDO - Inštitut za razvoj družbene odgovornosti in UM EPF
 Maribor
matjaz.mulej@um.si

mag. Dušan Hedl
 Kulturni center Maribor
Frontierbook@gmail.com

mag. Anita Hrast
 IRDO - Inštitut za razvoj družbene odgovornosti
 Maribor
anita.hrast@irdo.si

Povzetek: L. 1789 so zapisali: »Družbene razlike smejo temeljiti le na splošni koristi.« v 1. člen Deklaracije o pravicah človeka in državljana. Do danes so najvplivnejši in najpožrešnejši pozabili, da je to končalo neproduktivno fevdalno oblast in so jo obnovili. Zato je zdaj globalna kriza. Pot iz nje vidi napredni del sveta v družbeni odgovornosti (DO), tudi Evropska unija (EU, 2011). Slovenija še nima strategije DO.

Avtorji dajemo svoj prispevek s trojno knjigo s podnaslovi:

1. Družbenoekonomski okvir in osebne lastnosti družbeno odgovornih
2. Informacije za odločanje družbeno odgovornih
3. Uveljavljanje družbene odgovornosti v vzgoji in izobraževanju

V prvi knjigi je 12 avtorjev. Povejo, kako mora in more iz družbenoekonomskih razlogov človeštvo – zlasti njegovi najvplivnejši ljudje in organizacije s prakticiranjem svoje družbene odgovornosti – nehati sovražiti naslednje generacije. Nudi veliko podatkov. Dodaja pogoje za nujno upoštevanje stvarnosti. To je osnova za pot iz krize.

V drugi knjigi je 20 avtorjev. Poskušajo podpreti trud za več DO z informacijami, kako se bi rešili iz te krize. Gre za inovacije številnih praks; vsaka se tiče prenove utečenih navad, podedovanih iz drugačnih razmer. Osnova je predlog za slovenski modelni program družbene odgovornosti, ki kaže podlage za družbeno odgovorno življenje. Tega naj podprejo podlage za celovito odločanje iz zelo različnih nadaljnjih vidikov.

Tretja knjiga ima 25 avtorjev. Univerza v Mariboru se je opredelila za 'Trajnostno in družbeno odgovorno Univerzo v Mariboru'. Uresničitev te dragocene opredelitve potrebuje uveljavljanje DO v vzgoji in izobraževanju. Ta knjiga prispeva k temu.

Družbena odgovornost, ali bolje: odgovornost vsakogar za vplive na družbo, tj. na ljudi in naravno okolje, je nujna maksima človeških vrednot, kulture, etike in norm. Po mednarodnih

listinah je DO pomembna nova lastnost ljudi, ki je med bistvenimi pogoji, da človeštvo najde pot iz sedanje krize (EU 2011; ISO 26000, sprejet v ISO l. 2010; itd.) in zagotovi prihodnost sedanje civilizacije, ki je brez DO v slepi ulici; grozi uničevalna tretja svetovna vojna in uničenje naravnih pogojev za obstoj človeštva sedanje civilizacije.

Ključne besede: človeštvo, družbena odgovornost, preživetje

Trilogy: Stop hating your children and grandchildren

Abstract: In 1789 they wrote: »*Social differences may be based on the general benefit only*« - into the 1st article of the Declaration of rights of humans and citizens. Until today to most influential and greedy ones forgot that this statement had finished the unproductive feudal power, and renewed it. This caused the current global crisis. The progressive world sees the way out from this crisis in social responsibility (SR), including the European Union (EU, 2011). Slovenia has no strategy on SR yet.

Authors are making their contribution with a trilogy book '*Stop hating your children and grandchildren*' with the following subtitles:

1. The socio-economic framework and personal attributes of the SR ones
2. Information for the SR ones' decision making
3. Implementation of SR in education

The first book includes 12 authors. They tell their readers how must and can, for socio-economic reasons, the humankind – especially its most influential persons and organizations, by practicing SR – stop hating the generations to come. It offers many data. It adds preconditions for the unavoidable consideration of reality. This is the basis for the way out from the crisis.

The second book includes 20 authors. They are trying to support the effort for more SR with information how one could find the way out from this crisis. It covers innovation of many practices; all of them tackle renewal of the established practices, inherited from the different conditions. The basis is given by a proposal for the Slovenian model SR program showing the bases for a SR life. This proposal should be supported by bases for a requisitely holistic decision making from very different further viewpoints.

The third book has 25 authors. University of Maribor decided to be a 'Sustainable and socially responsible University of Maribor'. Realization of this precious determination need implementation of SR in education. This book contributes to it.

SR, i.e.: everyone's responsibility for their impacts on society, i.e. humans and their natural environment, is an urgent maxima in human values, culture, ethics and norms. In international documents SR is seen as an important new human attribute that belongs to the essential preconditions for humankind to find its way out from the current crisis (EU, 2011: ISO 2600, passed in 2010; etc.) and to provide a future to the current civilization, which is in a blind alley without SR. The destructive 3rd World War is threatening, so is the destruction of the natural preconditions for the current civilization's survival.

Key words: humankind, social responsibility, survival

1 Uvod: Družbena odgovornost v treh novih knjigah

V tem sestavku se bomo ukvarjali s trilogijo knjig, naslovljenih 'Nehajte sovražiti svoje otroke in vnuke'. Pod senzacionalističnim naslovom se skriva odlična, večplastna, celo bi lahko rekli multikulturalna vsebina, saj so tekste napisali strokovnjaki različnih področij raziskovanja in izvorov.

Prikaz takšne trilogije, prve tovrstne v Sloveniji in regiji, je odgovorno delo, saj vsak avtor iz različnih zornih kotov obdela družbeno odgovornost v prostoru in času. V zadnjih letih je bilo napisanih veliko študijskih in magistrskih nalog na temo družbene odgovornosti. "Številnim opredelitvam koncepta družbene odgovornosti je skupno to, da povezujejo družbeni in ekonomski vidik poslovanja podjetja preko njegovi h razmerij z drugimi udeleženci, in to na prostovoljni podlagi. Razteza se od izpolnjevanja zakonodaje, vlaganja v človeške zmogljivosti, okolja in odnosa z udeleženci, do dodatnih prizadevanj podjetij, da bi izpolnjevala družbena pričakovanja. Je tesno povezan s t. i. pristopom trojnega izida ali »Triple Bottom Line Approach«, po katerem je trajnostna organizacija gospodarsko in finančno zanesljiva, minimizira (ali vsaj idealno zmanjša) svoje negativne vplive na okolje in deluje v skladu z družbenimi pričakovanji. Je torej prispevek podjetij k trajnostnemu razvoju oziroma k trajnostni družbi. Navezuje se tudi na okoljsko in moralno oziroma etično odgovornost" (Merčun, 2007, 2).

V trilogiji, ki jo bomo predstavili v tem članku, pa je družbena odgovornost prvič predstavljena znanstveno in civilno družbeno. Skozi metodo udeležbe smo raziskali nastajanje obsežne knjižne trilogije. Najpomembnejša ugotovitev je bila, da raziskave in nastajanja knjig niso naročili javni finančni viri ali celo zasebni kapital (kar je zaželen končni cilj takšnih raziskav), temveč je nastajala iz primarne raziskovalne sle, civilno družbene organiziranosti aktivnih posameznikov in predvsem motorja, vlečnega konja in pobudnika trilogije prof. Matjaža Muleja. Aktivni in odgovorni posameznik pa je v individualizirani kapitalistični družbeni ureditvi edini, na katerega lahko računamo. Skozi nastajanje treh knjig 'Nehajte sovražiti svoje otroke in vnuke' pa je nastala civilno družbena skupina v Sloveniji, ki jim je skupna skrb za družbeno odgovornost. Ta je v trilogiji veliko širše razlagana in raziskana iz več zornih kotov, kot smo bili vajeni do sedaj, saj se vse bolj kot s podjetjem ukvarja z „javnim podjetjem“, tj. javnimi institucijami in družbo, državo kot družbeno odgovornim „podjetjem“, organizacijo občanov.

2 S pomočjo trilogije »Nehajte sovražiti svoje otroke in vnuke« k boljši družbi

Kdor koli odloča in dela, ne da upošteva soodvisnost ljudi, vidikov delovanja, delov narave okrog ljudi in podobno, ampak jih obravnava, kot da so sami sebi dovolj in ne vplivajo na druge, povzroča zelo verjetno posledice, ki v bistvu pomenijo, da sovraži vsaj svoje otroke in vnuke, zelo verjetno pa tudi svojo generacijo. Celó samega sebe, saj bodo posledice slej ko prej tudi za tako osebo neugodne, ker ne prakticira družbene odgovornosti, tj. odgovornosti za svoje vplive na družbo, torej na ljudi in naravo.

MOTO *Prerokba Indijancev Cree: Šele, ko bo posekano poslednje drevo, šele, ko bo zastrupljena poslednja reka, šele, ko bo ujeta poslednja riba, šele takrat boste spoznali, da denarja ni mogoče jesti.*

Narava ne potrebuje ljudi, a ljudje potrebujejo naravo.

Uredniki in avtorji upajo, da je množica zapisanih misli, zaradi katerih so več tednov zasedali zelo številni ljudje v Parizu v novembru in decembru 2015, odsev gornjega starega spoznanja in njegovega dojetja. Te dni, v začetku oktobra 2016 nam sporočajo, da je dovolj držav podpisalo tam sprejete listine, da postajajo dogovori pravno veljavni – vsaj na papirju.

Na dan Zemlje, 22. 4. 2016, so državniki iz več kot 170 držav podpisali prvi univerzalni sporazum o zaustavitvi segrevanja planeta, ki jasno kaže skrb držav sveta za to in naslednje generacije in pripravljenost za uveljavljanja družbene odgovornosti v praksi. A ni edina možna in še manj zadostna.

Upamo tudi, da s trojno knjigo dopolnjujemo spoznanja, ki so jih objavili drugi, podobno bistveni in upoštevanja vredni avtorji. Svoj več kot desetletni trud IRDO - Inštituta za razvoj družbene odgovornosti tako zaokrožujemo na preko 5.000 strani objav avtorjev z vseh celin. Glejte www.irdo.si.

Bistvo sodobne družbe morajo biti: enakost, bratstvo in svoboda. To vključuje vse ljudi in vse druge dele narave. Tako so povedali ob francoski revoluciji nekaj let pred rojstvom Franceta Prešerna. Do danes so to najbolj vplivni pozabili – v imenu svojih trenutnih koristi, zaradi katerih so tako uničili naravo, da mnogih mineralov in živalskih vrst, pa tudi človeških skupin več ni. Niso bili dovolj družbeno odgovorni, ampak so sovražili svoje otroke in vnuke, pa tudi soljudi.

Tedaj (1789) so zapisali tudi: »Družbene razlike smejo temeljiti le na splošni koristi« in to v 1. člen Deklaracije o pravicah človeka in državljana. Tako citira na strani 11 za začetek svojega Uvoda T. Piketty v knjigi 'Kapital v 21. stoletju' (Mladinska knjiga, 2015, francoski izvirnik: 2013). Danes so po njegovih podatkih te razlike daleč največje in uničujejo svet. Namesto soodvisnosti so v ospredje postavljali odvisnost drugih in lastno neodvisnost. Le-ta je lahko samo pravna, ne pa naravna in ekonomska, ker smo pač vsi nujno specializirani, ozki in šele v sodelovanju kolikor toliko celoviti.

Do danes so najvplivnejši in najpožrenejši pozabili, da je obdobje francoske revolucije končalo neproduktivno fevdalno oblast in so jo – po ekonomskih merilih, a z novimi pravnimi imeni – obnovili. Zato je zdaj globalna kriza. Pot iz nje vidi napredni del sveta v družbeni odgovornosti, tudi Evropska unija (EU, 2011). Konferenca OZN leta 2015 je bila pod oznako 'podnebje' del truda, da bi uveljavili družbeno odgovornost, zato da bi človeštvo rešili pred izumrtjem.

Avtorji, inštitut IRDO in Kulturni center Maribor dajemo svoj prispevek s trojno knjigo:

NEHAJTE SOVRAŽITI SVOJE OTROKE IN VNUKE

(Prihodnosti ekonomije in človeštva ni brez družbene odgovornosti!!!)

1. Družbenoekonomski okvir in osebne lastnosti družbeno odgovornih
2. Informacije za odločanje družbeno odgovornih
3. Uveljavljanje družbene odgovornosti v vzgoji in izobraževanju

V luči spoznanj iz knjige Darona Acemogluja in Jamesa A. Robinsona (2015): ZAKAJ

NARODI PROPADAJO – Izvori moči, blaginje in revščine na različnih koncih sveta, UMCo, Ljubljana (izvirnik: 2012) bi smeli in morali reči, da je družbena odgovornost nadgradnja vključujočih, tj. inkluzivnih in zato uspešnih, namesto roparskih, tim. ekstraktivnih in zato za svoje državljanke uničevalnih vodstev družb, političnih in poslovnih. Pojma družbena odgovornost v njuni knjigi ni, a praksa, ki jo opisujeta, jo močno nakazuje: brez družbene odgovornosti vodij in drugih vplivnih oseb ter organizacij narodi propadajo; tako je bilo v starih časih in tako je danes.

3 Prva knjiga prikazuje družbenoekonomski okvir in osebne lastnosti družbeno odgovornih

Uredniki te knjige Matjaž Mulej, Viljem Merhar, Viktor Žakelj s soavtorji v prvi knjigi najprej z veliko podatki prikazujejo, da brez družbene odgovornosti (vseh, saj smo vsi ljudje vplivni) namesto dosedanje ozkosrčnosti in ne celovitosti človeštvo ne more obstati. Po objavljenih podatkih iz svetovnih virov bo v dveh ali treh desetletjih zdesetkalo samo sebe – v (navidezno) korist enega odstotka ali kvečjemu 15 odstotkov človeštva (njihova korist bo navidezna, ker vsega bogastva ne potrebujejo in denarja ne morejo jesti). Prihodnost ekonomije je v obdobju izobilja in krize izobilja brez zdravih ambicij pač zelo vprašljiva. Neoliberalizem je pač prepovedal družbeno odgovornost, zato da bi lažje uveljavil monopole (gospodarske in zato politične) v škodo množic; zato ne more najti poti iz slepe ulice, ki jo je povzročil. Rešitev je odvisna od zadostne in potrebne (osebne) celovitosti posameznika, ki upošteva, da je dobro počutje zaposlenih del celovitega družbeno odgovornega modela upravljanja človeških virov. Do njega ne moremo priti samo s podatki, ampak tudi z uporabo intuitivnega odločanja, ki omogoča več celovitosti, tj. več družbene odgovornosti. V praksi so to dokazale tim. vizionarske organizacije; prikazujemo jih kot prihodnost ekonomije. Vendar imajo družbe brez dolge tradicije podjetnosti in podjetništva s tem težave, ki se dajo pojasniti z antropološkimi razlogi, npr. za uvajanje ekonomske demokracije v Sloveniji. Pojasnijo tudi, od kod (žal) izvira šibka inovativnost slovenskega gospodarstva.

Skratka: prva knjiga iz trilogije pove, kako mora in more iz družbenoekonomskih razlogov človeštvo – zlasti njegovi najvplivnejši ljudje in njihova podjetja ter druge organizacije s prakticiranjem svoje družbene odgovornosti – nehati sovražiti naslednje generacije. Kajti uporabniki sedaj prevladujočih ozkih in kratkoročnih kriterijev, kaj se izplača in je za ljudi optimalno, uničujejo pogoje za preživetje; dobesedno sovražijo svoje otroke in vnuke, a tudi sebe. Podatke o tem povzemamo predvsem v prvi knjigi te trilogije. Njihovo bistvo na kratko povzema moto knjige – opozorilo človeka, ki je vedno živel skladno z naravnimi razmerami. Povzel bi ga lahko tudi stavek avstralskih staroselcev pod njihovo sveto goro Uluru: 'Mi moramo biti ravno toliko lačni kot narava okrog nas, da preživimo.' Preživeli so tisočletja. Tega ne omogočajo niti državni niti podjetniški monopoli, ampak družbena odgovornost – lastnost ljudi, da odločajo tako, da kar najbolj upoštevajo posledice svojih dejanj za družbo, tj. ljudi in ostalo naravo, zato svojo soodvisnost in trud za celovitost.

Podatki o sodobni praksi nam žal dajejo prav: kažejo neodgovorno delovanje vplivnih.

Da govorimo o stvarni teoriji, kažejo empirične študije globalno najuspešnejših podjetij. Ne moremo pa brez upoštevanja zakoreninjenih navad prenesti le--teh npr. iz t. i. Zahoda v Slovenijo. To dejstvo se žal kaže tudi v slabem odnosu do inoviranja, tj. praktičnega uveljavljanja novosti, ki so dokazano koristne uporabnikom in zato tudi avtorjem in lastnikom.

K sreči pesimizem, ki ga morda vidite iz prve knjige, četudi pove, kakšne lastnosti so potrebne in možne, druga knjiga odpravlja, saj dopolnjuje prvo z informacijskimi podlagami in z modelom, kako bi probleme rešili.

4 Druga knjiga posreduje informacije za odločanje družbeno odgovornih

Urednika te knjige sta Matjaž Mulej in Anita Hrast. Začenja jo 'Slovenski modelni program družbene odgovornosti' izpod peresa Američana, ki je v Sloveniji bival in jo spremlja pol stoletja. Meni, da bi lahko postala vzor, ki bi svetu kot celoti omogočil trajnostno bodočnost, ne le trajnostni razvoj s pomočjo systemskega ravnanja v obliki družbene odgovornosti. Ker so dandanes najbolj vplivne organizacije (in osebe) podjetja (in tisti, ki v njih odločajo), so strateški menedžment in informacije iz okolja – pogoj za družbeno odgovorni razvoj podjetij. Pri tem jih ovirajo ali podpirajo praktični izzivi na poti do družbene odgovornosti (organizacij). Da bi jih obvladali, je treba bolj kot doslej upoštevati vpliv trikotnika »tehnično-tehnoloških raziskav, znanja in inovativnosti« na ekosistemski značaj družbe in merjenje gospodarjenja, kajti bruto domači proizvod ne pove dovolj za družbeno odgovorno odločanje. Ker se organizacije močno ravna po uradnih razmerah, je bistveno tudi oblikovanje mednarodnega davčnega okolja, ki omogoča pravična davčna konkurenca, transparentnost in izmenjava informacij za davčne potrebe. Njih poskušajo ekonomisti usmerjati z eksaktnimi metodami in pri tem spregledajo, da so v gospodarstvu in podjetništvu bolj merodajni ljudje kot eksaktne metode. Uradne razmere močno oblikujejo pravna določila. Na njih opozarja knjiga s primerom dilem, ki jih kažejo privatizacija družb v državni lasti in pravice delavcev z vidika vprašanja, v čem se kaže nezakonita državna pomoč po pravu EU. A država in podjetja ne zmorejo razrešiti vsega, zato je pomembno in koristno povezovanje poslovnega in nevladnega sektorja. Vplivni so tudi mediji, a kaže, da gre lahko za premalo izkoriščen potencial medijev pri dvigu inovacijskih kompetenc mladih. Da pa pravi ljudje na pravem mestu in v pravem trenutku lahko napravijo veliko, kaže zgled integracije družbene odgovornosti v trajnostni razvoj –v primeru (učne) občine Poljčane.

Skratka: brez družbene odgovornosti kot odgovornosti vsakogar za posledice vplivov na družbo, tj. na ljudi in naravo, ni poti iz sedanje globalne družbenoekonomske krize človeštva, vključno s Slovenijo. V prvi knjigi te trilogije smo to izpostavili, v tej pa poskušamo podpreti trud z več premisleki in predlogi z medsebojno različnih vidikov kot informacijami, kaj in kako kaže početi, da se bi rešili iz te krize. Potrebne (in možne) so občutne inovacije številnih praks; vsaka izmed tu obravnavanih je netehnološka, nobena ne potrebuje velikih naložb, vsaka pa se tiče ljudi in prenove utečenih navad. Slednje so pač podedovane iz zelo drugačnih časov in razmer. Zavestno se dajo pospešeno posodobiti, samodejno pa dosti težje. Zato je pomembna tretja knjiga te trilogije.

5 Tretja knjiga je posvečena uveljavljanju družbene odgovornosti v vzgoji in izobraževanju

Urednika te knjige sta Matjaž Mulej in Branka Čagran. Knjiga ima tri dele. Upošteva, da je družbeno odgovornost delno evolucija in delno revolucija vrednot ljudi – stran od pretirane sebičnosti, ozkosti in kratkoročnosti meril, kaj je optimalno.

Prvi del zajema spoznavnoteoretične podlage družbene odgovornosti. Za tiste, ki ne bodo brali prvih dveh knjig, ampak samo tretjo, najprej povzema temeljna načela družbene odgovornosti (organizacij), ki izražajo sodobne vrednote. Ker gre v bistvu za njih, je zanimiv razvoj vrednot od starih časov do danes. Ker se vrednote kažejo v praksi kot etika in ker so avtorji večinsko iz Maribora in Univerze v Mariboru, je vredna obravnave etična odgovornost univerze, ki niha med uvedbo poklicnega kodeksa in javnim ugledom. Pot iz pretirane sebičnosti, ozkosti in kratkoročnosti meril nudi vzgoja za ustvarjalno sodelovanje kot del družbene odgovornosti šolstva. Toda iz šolskega obdobja gredo ljudje v službe na zelo različna delovna mesta, npr. na vodilna in podrejena. Zato objavljamo teze za razpravo: za katere vrednote naj vzgajamo in izobražujemo. Veliko ljudi, a še premalo, da bi bila družba zdrava, lahko pridobiva svojo družbeno odgovornost v športu. Drugi, ali pa isti v drugem času, jo pridobivajo tako, da spoznavajo in uporabljajo CoRT – metodo za poučevanje mladih za ustvarjalno razmišljanje. Ta del prispevkov / premislekov zaokrožujejo razsežnosti primerno celovitega pristopa k izobraževanju za trajnostni razvoj.

Drugi del predstavlja nekaj praktičnih primerov uveljavljanja družbene odgovornosti v vzgoji in izobraževanju. Najprej je na vrsti mednarodni projekt, imenovan Inovativne prakse poučevanja trajnostnega razvoja na področju biosistemskih ved v Evropi. Bolj lokalni, a po dosežkih podobno pomemben je Model M 2013–2015 kot pilotni model kariernega usposabljanja in svetovanja za večjo zaposljivost mladih (ki je zdaj postal nov slovenski projekt, ki pomaga brezposelnim diplomirancem). Da bi imeli le-ti čim manj težav, je koristno (bolj kot doslej v slovenski praksi) uveljaviti predlog trajnostnega modela za spodbujanje ustvarjalnosti, inovativnosti in podjetnosti učencev v osnovni šoli. Njihovo ustvarjalnost bo mogoče bolje razvijati, če bomo v praksi upoštevali družbeno odgovornost v izobraževanju, kot jo kaže pogled učenke. Pomagalo bo tudi razvijanje sodelovanja, kakršnega kažeta nadaljnja primera: povezovanje predmeta kemija z drugimi predmetnimi področji s primerom treh k-jev projektnih dejavnosti; in ogledno-izvedbeno eksperimentiranje na področju forenzične kemije: načrtovanje študije primera.

Tretji del zajema empirično raziskovanje raznih praks z vidika uveljavljanja družbene odgovornosti v vzgoji in izobraževanju. V prvem od njih razkrivajo, da socialni status študentov nima bistvenega vpliva njihove prostočasne dejavnosti in je v njih premalo družbene odgovornosti. Drugi pokaže, da imajo tudi študenti pedagogike do priseljencev predsodke. Tudi stališča zaposlenih v slovenskih vrtcih in v slovenski vojski do vključevanja moških v slovenske vrtce so primer stereotipov in predsodkov. Morda bi jih premagalo izvajanje projektov v vrtcu, ki je pomembno za kakovost življenja in dela v njem, a ne zaradi števila projektov.

6. Sklepni moto

Četrty del je namesto sklepov knjige: Četverni moto za družbeno odgovornost. **Prvi opozarja na soodvisnost, celovitost in odgovornost tako:**

Nisi sam

Nekega dne je miška gledala skozi razpoko v zidu in videla kmetico, kako odpira paket. Miška se je spraševala: »Kakšna hrana bi lahko bila v paketu?« Ko je miška odkrila, da je v paketu mišelovka, je bila zgrožena. Stekla je čez dvorišče kmetije in opozarjal ostale z

vpitjem: »V hiši je mišnica! V hiši je mišnica!« Kura je kokodakala in brskala; dvignila je glavo in rekla: »Gospa miš, to je resen problem za vas, ampak nima prav nobenih posledic zame in se mi zaradi tega ni treba vznemirjati.« Miš je stekla proti prašiču in kričala: »V hiši je mišnica! V hiši je mišnica!« Prašič je z miško sočustvoval, ampak je rekel le: »Zelo mi je žal, gospa miš, ampak jaz tu ne morem narediti ničesar, razen moliti. Bodi prepričana, da si v mojih molitvah.« Miš je stekla proti kravi: »V hiši je mišnica! V hiši je mišnica!« Krava je rekla: »Oh, gospa miš, žal mi je zaradi tebe, ampak zaradi tega v mojem telesu ne bo manjkala niti dlaka.« Miš, zavrnjena od vseh, se je s povešeno glavo vrnila v hišo, vdana v usodo.

Ponoči se je v hiši zaslišal čuden zvok – kot da bi se sprožila mišnica, v katero se ujame miš. Kmetova žena je pohitela pogledat, kaj se je ujelo. V mraku ni videla, da se je v mišnico ujel rep strupene kače in kača jo je pičila. Kmet jo je hitro peljal v bolnišnico. Kmetica se je domov vrnila z vročino. Vemo, da se vročina zdravi s svežo kurjo juho. Zato je kmet zaklal kuro. A bolezen njegove žene se je poslabšala. Zato so prišli na obisk sorodniki in prijatelji. Da bi jih nahranil, je kmet zaklal svinjo in jih pogostil. Kmetova žena se na žalost ni pozdravila in je umrla. Na njen pogreb je prišlo toliko pogrebcev, da je moral kmet zaklati kravo, da jih je pogostil. Miš je vse to z veliko žalostjo gledala skozi svojo razpoko v zidu.

Zato: ko naslednjič slišiš, da se je nekdo soočil s problemom, in misliš, da se te ne tiče, se spomni: kadar je kdorkoli od nas v nevarnosti, smo v nevarnosti vsi. Paziti moramo drug na drugega in vložiti dodaten trud, da si pomagamo. Vsak od nas je pomembna nitka v preprogi življenja drugih. Naša življenja so prepletena z razlogom. Najboljše, kar se ti lahko zgodi na tem svetu, je dober prijatelj. Ceni ga, dokler ga imaš. Še prehitro ga lahko izgubiš.

7 Sklep: Pomembnost trilogije in njeno pozitivno seme v družbeni realnosti

Positivna ugotovitev je da sta trilogijo knjig realizirala dva zasebna zavoda Inštitut za razvoj družbene odgovornosti - IRDO in Kulturni center Maribor. Prav tako so številni avtorji izdajo knjig podprli z donacijami, kar v bistvu pomeni, da so omogočili izdajo knjig. Izrednega pomena pa je tudi, da se je pri nastajanju knjig sprožala izredna pozitivna energija skozi sodobno "digitalizirano" organizacijsko kulturo. Način nastajanja trilogije znanstvenih monografij bo vsekakor primer odličnosti organiziranja in izdajanja tovrstnih študij in tudi drugih, saj se okolje spreminja. Organizacijsko-uredniška ekipa je pri realizaciji pokazala tudi veliko drugih znanj. O inovativnosti pristopov pa drugič. Vsekakor vabljeni k branju napetih družbeno odgovornih zgodb z znanstveno podprtimi argumenti.

Viri in literatura

- Merčun, Talija. (2007). Družbeno poročanje v Sloveniji, magistrsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
- Mulej, Matjaž, Žakelj, Viktor, Merhar, Viljem, Hrast, Anita, Čagran, Branka, uredniki (2016): Trilogija 'nehajte sovražiti svoje otroke in vnuke', IRDO in Kulturni center Maribor

Priloga 1: Predstavitev trilogije

NEHAJTE SOVRAŽITI SVOJE OTROKE IN VNUKE

Nehajte sovražiti svoje otroke in vnuke - **Družbenoekonomski okvir in osebne lastnosti družbeno odgovornih**

1. knjiga, uredniki: Matjaž Mulej, Viljem Merhar, Viktor Žakelj, ISBN 978-961-6620-82-6

Nehajte sovražiti svoje otroke in vnuke - **Informacije za odločanje družbeno odgovornih**

2. knjiga, urednika Matjaž Mulej, Anita Hrast, ISBN 978-961-6620-84-0

Nehajte sovražiti svoje otroke in vnuke - **Uveljavljanje družbene odgovornosti v vzgoji in izobraževanju**

3. knjiga, urednika Matjaž Mulej, Branka Čagran, ISBN 978-961-6620-85-7

**NOVO: IZJEMNA TRILOGIJA – ŠTEVILNI AVTORJI:
KER NAM JE MAR ZA NAŠE OTROKE IN VNUKE!**

IRDO Inštitut za razvoj družbene odgovornosti v (zelo konstruktivnem) sodelovanju s Kulturnim centrom Maribor izdaja trilogijo s tem naslovom s 53 avtorji. To je skoraj stota knjiga Kulturnega centra Maribor v zbirki Frontier in skoraj trideseta knjiga Inštituta IRDO. Izdajo sofinanciramo avtorji z namenskimi dotacijami, vabimo pa vas, da k našemu nadaljnjemu delu prispevate tudi vi z nakupom teh knjig in ali avtorskim sodelovanjem z nami v prihodnje.

The 11th IRDO International Scientific Conference SOCIAL RESPONSIBILITY AND CURRENT CHALLENGES 2016:
New Social Realities from the View of Social Responsibility, Friday, 21 October 2016, Maribor, Slovenia

Nehajte sovražiti svoje otroke in vnuke

MOTO

Prerokba Indijancev Cree: Šele, ko bo posekano poslednje drevo, šele, ko bo zastrupljena poslednja reka, šele, ko bo ujeta poslednja riba, šele takrat boste spoznali, da denarja ni mogoče jesti.

Narava ne potrebuje ljudi, a ljudje potrebujejo naravo.

Uredniki in avtorji upamo, da je množica zapisanih misli, zaradi katerih so več tednov zasedali zelo številni ljudje v Parizu v novembru in decembru 2015, odsev gornjega starega spoznanja in njegovega dojemanja.

Naročite knjige zase in vam ljube osebe na naslovu info@irdo.si čim prej.

Na dan Zemlje, 22. 4. 2016, so državniki iz več kot 170 držav podpisali prvi univerzalni sporazum o zaustavitvi segrevanja planeta, ki jasno kaže skrb držav sveta za to in naslednje generacije in pripravljenost za uveljavljanja družbene odgovornosti v praksi. A ni edina možna in še manj zadostna.

Upamo tudi, da s trojno knjigo dopolnjujemo spoznanja, ki so jih objavili drugi, podobno bistveni in upoštevanja vredni avtorji. Svoj več kot desetletni trud IRDO - Inštituta za razvoj družbene odgovornosti tako zaokrožujemo na preko 5.000 strani objav avtorjev z vseh celin. Glejte www.irdo.si.

Bistvo sodobne družbe morajo biti: enakost, bratstvo in svoboda. To vključuje vse ljudi in vse druge dele narave. Tako so povedali ob francoski revoluciji nekaj let pred rojstvom Franceta Prešerna.

Tedaj (1789) so zapisali tudi: »Družbene razlike smejo temeljiti le na splošni koristi.« in to v 1. člen Deklaracije o pravicah človeka in državljana. Tako citira na strani 11 za začetek svojega Uvoda T. Piketty v knjigi 'Kapital v 21. stoletju' (Mladinska knjiga, 2015, francoski izvirnik: 2013).

Do danes so najplivnejši in najpožrenejši pozabili, da je to končalo neproduktivno fevdalno oblast in so jo – po ekonomskih merilih, a z novimi pravnimi imeni – obnovili. Zato je zdaj globalna kriza. Pot iz nje vidi napredni del sveta v družbeni odgovornosti, tudi Evropska unija (EU, 2011). Konferenca OZN leta 2015 je bila pod oznako 'podnebje' del truda, da bi uveljavili družbeno odgovornost, zato da bi človeštvo rešili pred izumrtjem.

Dajemo svoj prispevek s trojno knjigo - trilogijo:

NEHAJTE SOVRAŽITI SVOJE OTROKE IN VNUKE

The 11th IRDO International Scientific Conference SOCIAL RESPONSIBILITY AND CURRENT CHALLENGES 2016:
New Social Realities from the View of Social Responsibility, Friday, 21 October 2016, Maribor, Slovenia

Nehajte sovražiti svoje otroke in vnuke

(Prihodnosti ekonomije in človeštva ni brez družbene odgovornosti!!!)

1. Družbenoekonomski okvir in osebne lastnosti družbeno odgovornih
2. Informacije za odločanje družbeno odgovornih
3. Izobraževanje in usposabljanje družbeno odgovornih

V luči spoznanj iz nedavno prevedene knjige Daron Acemogluja in Jamesa A. Robinsona (2015): ZAKAJ NARODI PROPADAJO – Izvori moči, blaginje in revščine na različnih koncih sveta, UMCo, Ljubljana (izvirnik: 2012) bi smeli in morali reči, da je družbeno odgovornost nadgradnja vključujočih, tj. inkluzivnih in zato uspešnih, namesto roparskih, tj. ekstraktivnih in zato za svoje državljane uničevalnih vodstev družb, političnih in poslovnih monopolov. Pojma družbeno odgovornost v njeni knjigi ni, a praksa, ki jo opisujeta, jo močno nakazuje: **brez družbene odgovornosti vodij in drugih vplivnih oseb ter organizacij narodi propadajo; tako je bilo v starih časih in tako je danes.**

Maribor, april 2016

zaslužni prof. ddr. Matjaž Mulej
predsednik Stokovnega in
Raziskovalnega sveta inštituta IRDO
l.r.

mag. Anita Hrast,
direktorica Inštituta IRDO
l.r.

Dušan Hedl, mag. posl. ved.,
Ustanovitelj Kulturnega centra
Maribor
l.r.

UREDNIŠKI POVZETEK KNJIGE

To je prva knjiga iz trilogije o tem, kako mora in more iz družbenoekonomskih razlogov človeštvo – zlasti njegovi najvplivnejši ljudje in njihova podjetja ter druge organizacije s prakticiranjem svoje družbene odgovornosti – nehati sovražiti naslednje generacije.

Kajti uporabniki sedaj prevladujočih ozkih in kratkoročnih kriterijev, kaj se izplača in je za ljudi optimalno, uničujejo pogoje za preživetje; dobesedno sovražijo svoje otroke in vnuke, a tudi sebe. Podatke o tem povzemamo predvsem v prvi knjigi te trilogije. Njihovo bistvo na kratko povzema moto knjige – opozorilo človeka, ki je vedno živel skladno z naravnimi razmerami. Povzel bi ga lahko tudi stavek avstralskih staroselcev pod njihovo sveto goro Uluru: 'Mi moramo biti ravno toliko lačni kot narava okrog nas, da preživimo.' Preživeli so tisočletja.

V prvih treh poglavjih opozarjamo, da ni prihodnosti in preživetja brez skrbi za skupno družbeno korist, ne samo posameznikovo, temveč ekosocializma, torej; nujna je skladnost življenja ljudi z ostalo naravo. Tega ne omogočajo niti državni niti podjetniški monopoli, ampak družbeno odgovornost – lastnost ljudi, da odločajo tako, da kar najbolj upoštevajo posledice svojih dejanj za družbo, tj. ljudi in ostalo naravo, zato svojo soodvisnost in trud za celovitost.

Podatki o sodobni praksi nam žal dajejo prav: kažejo nasprotno delovanje vplivnih.

Zato v nadaljnjih petih poglavjih postavljamo v ospredje človeške osebne, družbene in gospodarske lastnosti. Ker odločajo ljudje, je bistvena zadostna in potrebna (osebna) celovitost človeka (ZIPOC). Novosti, tudi to, ljudje sprejmejo lažje, če omogočajo dobro počutje sodelavcev, ki je zato del celovitega družbeno odgovornega modela ravnanja z ljudmi. Upravljanje ne more vedno teči z vsemi možnimi podatki, zato v praksi vpliva intuicija, tudi ko gre za več družbene odgovornosti. Da govorimo o stvarni teoriji, kažejo empirične študije globalno najuspešnejših podjetij. Ne moremo pa brez upoštevanja zakoreninjenih navad prenesti le-teh npr. iz t. i. Zahoda v Slovenijo. To dejstvo se žal kaže tudi pri odnosu do inoviranja, tj. praktičnega uveljavljanja novosti, ki so dokazano koristne uporabnikom in zato tudi avtorjem in lastnikom.

Druga knjiga dopolnjuje prvo z informacijskimi podlagami modela, kako bi vse to uresničili. Tretja knjiga dopolnjuje obe prvi s številnimi premisleki in izkušnjami uveljavljanja družbene odgovornosti v vzgojno-izobraževalnem delu.

NEHAJTE SOVRAŽITI SVOJE OTROKE IN VNUKE

1. KNJIGA:

Družbenoekonomski okvir in osebne lastnosti družbeno odgovornih

IRDO
INŠTITUT ZA RAZVOJ DRUŽBENE
ODGOVORNOSTI
ZBIRKA DRUŽBENA ODGOVORNOST

KULTURNI CENTER MARIBOR
KNJIŽNA ZBIRKA FRONTIER
2016

Cena: 25 EUR
Naročila: info@irdo.si

The 11th IRDO International Scientific Conference SOCIAL RESPONSIBILITY AND CURRENT CHALLENGES 2016:
New Social Realities from the View of Social Responsibility, Friday, 21 October 2016, Maribor, Slovenia

Nehajte sovražiti svoje otroke in vnuke

Matjaž Mulej, Viljem Merhar, Viktor Žakelj, uredniki prve knjige

KAZALO VSEBINE

Uredniški povzetek knjige	7
Moto	9
0 Prihodnost – preživetje brez ekosocializma in družbene odgovornosti???	
<i>Matjaž Mulej, Viljem Merhar, Viktor Žakelj</i>	11
1 Ključno vprašanje in (možen) odgovor?	
<i>Viktor Žakelj</i>	24
2 Prihodnost ekonomije v obdobju izobilja in krize izobilja brez zdravih ambicij	
<i>Matjaž Mulej, Zdenka Ženko, Anita Hrast, Viljem Merhar</i>	35
3 Zadostna in potrebna (osebna) celovitost posameznika (ZIPOC)	
<i>Simona Šarotar Žižek, Matjaž Mulej</i>	86
4 Dobro počutje zaposlenih kot del celovitega družbeno odgovornega modela upravljanja človeških virov	
<i>Simona Šarotar Žižek, Sonja Treven</i>	141
5 Intuitivno odločanje za več družbene odgovornosti	
<i>Vesna Kovačič, Violeta Bulc</i>	167
6 Pravi ljudje na pravih mestih – podlaga za vizionarske organizacije kot prihodnost ekonomije	
<i>Matjaž Mulej</i>	187
7 Antropološki razlogi za uvajanje ekonomske demokracije v Sloveniji	
<i>Vesna Vuk Godina</i>	232
8 (Ne)inovativnost slovenskega gospodarstva	
<i>Borut Likar, Marko Ropret, Peter Fatur</i>	252

UREDNIŠKI POVZETEK KNJIGE

Brez družbene odgovornosti kot odgovornosti vsakogar za posledice vplivov na družbo, tj. na ljudi in naravo, ni poti iz sedanje globalne družbenoekonomske krize človeštva, vključno s Slovenijo. V prvi knjigi te trilogije smo to izpostavili, v tej pa poskušamo podpreti trud z več premisleki in predlogi z medsebojno različnih vidikov kot informacijami, kaj in kako kaže početi, da se bi rešili iz te krize. Potrebne so občutne inovacije številnih praks; vsaka izmed tu obravnavanih je netehnološka, nobena ne potrebuje velikih naložb, vsaka pa se tiče ljudi in prenove utečenih navad. Slednje so pač podedovane iz zelo drugačnih časov in razmer.

V tej knjigi sodeluje 20 avtorjev s precej različnimi prispevki v 12 poglavjih. Za skupni imenovalec smo vzeli predlog za slovenski modelni program družbene odgovornosti, ki naj Sloveniji in drugim pokaže podlage za družbeno odgovorno življenje. Tega naj podpre zamisel o prehodu dane prakse v trajnostno bodočnost, ne le trajnostni razvoj s pomočjo systemskega ravnanja v obliki družbene odgovornosti. Da bi to bilo izvedljivo, je potreben strateški menedžment, ki ima informacije iz okolja, ker je to pogoj za družbeno odgovorni razvoj podjetij, ki so danes najvplivnejše organizacije na svetu.

Praktični izzivi na poti do družbene odgovornosti (organizacij) lahko onemogočajo uveljavitev modela. Med njih spada vpliv trikotnika »tehnično-tehnoloških raziskav, znanja in inovativnosti« na ekosistemski značaj družbe. Med ovire spada tudi zastarelo merjenje gospodarjenja, kajti bruto domači proizvod ne pove dovolj za družbeno odgovorno odločanje. Potrebna je tudi posodobitev mednarodnega davčnega okolja, da bi obveljale pravična davčna konkurenca, transparentnost in izmenjava informacij za davčne potrebe.

Vendar ne smemo vsega pričakovati od modelov: v gospodarstvu in podjetništvu so merodajnejši ljudje kot eksaktne metode. Na njih pomembno vplivajo pravni okviri poslovanja, med drugim pravo Evropske unije, iz katerega tukaj obravnavamo privatizacijo družb v državni lasti in pravice delavcev z vidika

NEHAJTE SOVRAŽITI SVOJE OTROKE IN VNUKE

2. KNJIGA:

Informacije za odločanje družbeno odgovornih

IRDO

INŠTITUT ZA RAZVOJ DRUŽBENE ODGOVORNOSTI

ZBIRKA DRUŽBENA ODGOVORNOST

KULTURNI CENTER MARIBOR

KNJIŽNA ZBIRKA FRONTIER

The 11th IRDO International Scientific Conference SOCIAL RESPONSIBILITY AND CURRENT CHALLENGES 2016:
New Social Realities from the View of Social Responsibility, Friday, 21 October 2016, Maribor, Slovenia

Nehajte sovražiti svoje otroke in vnuke

2016

Cena: 25 EUR

Naročila: info@irdo.si

vprašanja, kdaj nastane nezakonita državna pomoč po pravu EU. Nadaljnji pomemben vidik sodobnega poslovanja zajema povezovanje poslovnega in nevladnega sektorja.

Ker je uspeh poslovanja bistveno odvisen od prevladujočih navad, je pomembno, kako vplivajo mediji, npr. pri dvigu inovacijskih kompetenc mladih. Razen države, podjetij in mladih je vplivno tudi lokalno okolje – za zgled smo izbrali integracijo družbene odgovornosti v trajnostni razvoj v primeru (učne) občine Poljčane.

Matjaž Mulej in Anita Hrast, urednika 2. knjige trilogije

KAZALO

Uredniški povzetek knjige	7
1 Slovenski modelni program družbene odgovornosti	
<i>Robert G. Dyck</i>	11
2 Trajnostna bodočnost, ne le trajnostni razvoj s pomočjo systemskega ravnanja v obliki družbene odgovornosti	
<i>Matjaž Mulej, Timi Ečimovič, Anita Hrast, Zdenka Ženko</i>	22
3 Strateški menedžment in informacije iz okolja – pogoj za družbeno odgovorni razvoj podjetij	
<i>Tjaša Štrukelj, Simona Sternad Zabukovšek</i>	36
4 Praktični izzivi na poti do družbene odgovornosti (organizacij)	
<i>Mira Zore, Matjaž Mulej</i>	65
5 Vpliv trikotnika »tehnično-tehnoloških raziskav, znanja in inovativnosti« na ekosistemski značaj družbe	
<i>Katja Rašič</i>	87
6 Merjenje gospodarjenja: bruto domači proizvod ne pove dovolj za družbeno odgovorno odločanje	
<i>Katja Rašič</i>	121
7 Oblikovanje mednarodnega davčnega okolja: pravična davčna konkurenca, transparentnost in izmenjava informacij za davčne potrebe	
<i>Lidija Hauptman, Romana Korez-Vide</i>	138
8 V gospodarstvu in podjetništvu so merodajnejši ljudje kot eksaktne metode	
<i>Aleš Lokar, Lubica Bajzikova</i>	165
9 Privatizacija družb v državni lasti in pravice delavcev – nezakonita državna pomoč po pravu EU?	
<i>Janja Hojnik</i>	180
10 Povezovanje poslovnega in nevladnega sektorja	
<i>Maja Ahac, Natalie C. Postružnik</i>	200
11 Premalo izkoriščen potencial medijev pri dvigu inovacijskih kompetenc mladih	
<i>Tanja Plestenjak, Borut Likar</i>	221
12 Integracija družbene odgovornosti v trajnostni razvoj – primer (učne) občine Poljčane	
<i>Ana Vovk Korže</i>	243

POVZETEK BISTVA KNJIGE

Na dan Zemlje, 22. 4. 2016, so državniki iz več kot 170 držav podpisali prvi univerzalni sporazum o zaustavitvi segrevanja planeta, ki jasno kaže skrb držav sveta za to in naslednje generacije ter pripravljenost za uveljavljanje družbene odgovornosti v praksi. A ni edina možna in še manj zadostna. V tej knjigi, ki je tretja v trilogiji 'Nehajte sovražiti svoje otroke in vnuke', se osredotočamo na družbeno odgovornost v vzgoji in izobraževanju.

Univerza v Mariboru se je z vsemi potrebnimi listinami, vključno z večletnim programom, uradno opredelila za 'Trajnostno in družbeno odgovorno Univerzo v Mariboru'. Uresničitev te dragocene opredelitve potrebuje uveljavljanje družbene odgovornosti (DO) v vzgoji in izobraževanju. Ta knjiga je prispevek k temu. Sestavljajo jo trije deli: spoznavno-teoretične podlage DO, primeri posrednega praktičnega uveljavljanja DO v vzgojno-izobraževalnem delu in primeri empiričnih raziskav o uveljavljanju DO. Namesto sklepov jo končuje četverni moto.

Družbena odgovornost ali bolje: odgovornost vsakogar za vplive na družbo, tj. na ljudi in naravno okolje, je maksima človeških vrednot, kulture, etike in norm

NEHAJTE SOVRAŽITI SVOJE OTROKE IN

The 11th IRDO International Scientific Conference SOCIAL RESPONSIBILITY AND CURRENT CHALLENGES 2016:
New Social Realities from the View of Social Responsibility, Friday, 21 October 2016, Maribor, Slovenia

Nehajte sovražiti svoje otroke in vnuke

VNUKE

3. KNJIGA:

Uveljavljanje družbene odgovornosti v vzgoji in izobraževanju

IRDO

INŠTITUT ZA RAZVOJ DRUŽBENE

ODGOVORNOSTI

ZBIRKA DRUŽBENA ODGOVORNOST

KULTURNI CENTER MARIBOR

KNJIŽNA ZBIRKA FRONTIER

2016

Cena: 25 EUR

Naročila: info@irdo.si

(VKEN). Po mednarodnih listinah je DO pomembna nova lastnost ljudi, ki je med bistvenimi pogoji, da človeštvo najde pot iz sedanje krize (EU 2011; ISO 2000) in zagotovi prihodnost sedanje civilizacije, ki je brez DO v slepi ulici ter se sooča z nevarnostjo uničevalne tretje svetovne vojne in uničenja naravnih pogojev za obstoj človeštva sedanje civilizacije.

V duhu takih spoznanj v tej knjigi najprej v 1. poglavju povzemamo in komentiramo temeljna načela DO (organizacij). Ker gre za VKEN, prikazuje 2. poglavje razvoj vrednot. Praksa je zapletenejša kot teorija in listine, tudi na Univerzi v Mariboru, kar utemeljuje 3. poglavje, ki s filozofsko teoretično podlago in praktičnim zapletom pokaže razliko med listinami in prakso; iz nje izhaja tudi vpliv na javni ugled in DO. Nadaljujemo z vprašanjem vzgoje za ustvarjalno sodelovanje, kajti ISO 26000 kot globalno sprejeta listina o DO izpostavlja kot dve temeljni lastnosti upoštevanje *soodvisnosti*, ki vodi k ustvarjalnemu sodelovanju, kot pot k *celovitosti*. Izvora sedanjih problemov človeštva sta namreč enostranskost in etika neodvisnosti (ki pa je možna samo uničevanja narave in družbe vzpostavljajo pogoji za njuno ohranjanje.

Izkaže se, da je DO kot skrb za prihodnost človeštva imanentna naloga vseh ravni izobraževanja (od vrtca do univerze) ali, kot poudarja Delors s sodelavci v delu Učenje: Skriti zaklad (1996, str. 77–88), 'učiti se, da bi vedeli', učiti se, da bi znali delati', 'učiti se biti' in 'učiti se sobivati'.

Matjaž Mulej in Branka Čagran, urednika 3. knjige trilogije

KAZALO

Povzetek bistva knjige	9
1. del: Spoznavnoteoretične podlage družbene odgovornosti 12	
1 Temeljna načela družbene odgovornosti (organizacij)	
<i>Matjaž Mulej</i>	13
2 Razvoj vrednot	
<i>Majda Pšunder</i>	32
3 Etična odgovornost univerze med uvedbo poklicnega kodeksa in javnim ugledom	
<i>Boris Vežjak</i>	49
4 Vzgoja za ustvarjalno sodelovanje – del družbene odgovornosti šolstva	
<i>Matjaž Mulej, Anita Hrast, Branka Čagran</i>	73
5 Teze za razpravo: za katere vrednote naj vzgajamo in izobražujemo?	
<i>Matjaž Mulej in Simona Šarotar Žižek</i>	104
6 Družbena odgovornost v športu	
<i>Matjaž Mulej, Stojan Puhelj, Peter Sitar</i>	129
7 CoRT – metoda za poučevanje mladih za ustvarjalno razmišljanje	
<i>Nastja Mulej in Bojana Gnamuš Tancer</i>	144
8 Razsežnosti primerno celovitega pristopa k izobraževanju za trajnostni razvoj	
<i>Vesna Weingerl</i>	154
9 Stališča zaposlenih v slovenskih vrtcih in v slovenski vojski do vključevanja moških v slovenske vrtce: primer stereotipov in predsodkov	
<i>Aleš Točaj, Branka Čagran</i>	328
10 Izvajanje projektov v vrtcu in kakovost življenja in dela v njem	
<i>Tanja Planinšek, Branka Čagran</i>	353
11: Namesto sklepanj knjige: Četverni moto za družbeno odgovornost v vzgoji in izobraževanju 380	

